

Ako by vnímali žiaci strednej školy spolužiaka a spolužiačku s intelektovým postihnutím na hodinách telesnej a športovej výchovy?

Júlia Olexová¹, Martina Luptáková²

¹Bilingválne gymnázium C. S. Lewisa, Bratislava

²Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta telesnej výchovy a športu

Abstrakt:

Cieľom výskumu bolo zistiť názory študentov bilingválneho gymnázia na inklúziu žiaka/žiačky s intelektovým postihnutím (IP) do vyučovania telesnej a športovej výchovy (TŠV). Výskumný súbor tvorilo 236 študentov prvého až piateho ročníka s priemerným vekom chlapcov $15,86 \pm 1,34$ rokov a dievčat $15,75 \pm 1,89$ rokov. Zber výskumných údajov sme realizovali prostredníctvom štandardizovaného dotazníka CAIPE-R. Zistili sme, že dievčatá signifikantne pozitívnejšie vnímajú žiačku s IP na hodinách TŠV oproti chlapcom, čo sa prejavilo významne pozitívnejšími všeobecnými názormi na inklúziu a ($U=5371$; $p=0,002$) aj významne pozitívnejšími názormi na modifikáciu pravidiel športových hier v inkluzívnej TŠV ($U=1844$; $p=0,000$).

Kľúčové slová: žiak s intelektovým postihnutím, inkluzívna telesná a športová výchova, všeobecné názory, modifikácia pravidiel, dievčatá, chlapci.

Ľudia s intelektovým postihnutím (ďalej IP) často vedú sedavý spôsob životného štýlu (Tudor-Locke, 2011). Až 83 % detí a dospelých s IP sa nezúčastňujú na odporúčanom množstve pohybovej aktivity, oproti intaktným deťom (Stanish, 2006). Účasť na pravidelnej pohybovej aktivite je nielen prospešná pre vývoj dieťaťa, vrátane socializácie, no predovšetkým pozitívneho vplyvu na zdravie. Pre ľudí s IP existuje mnoho prekážok, ktoré im bránia zmeniť životný štýl. Tými najčastejšími sú osobné a sociálne aspekty. Avšak ukazujú sa aj iné, a to v podobe nadmernej ochrany rodičov, problémy s komunikáciou, znížené fyzické a behaviorálne zručnosti, a predovšetkým nedostatok dostupných pohybových programov (McGarty a Melville, 2018). Medzinárodné organizácie preto veľmi výrazne presadzujú názor, že pravidelná pohybová aktivita je dôležitá a potrebná pre všetkých, bez ohľadu na zdravotný stav, či postihnutie (Janssen a LeBlanc, 2010). Myšlienka začlenenia študentov so zdravotným postihnutím do triedy medzi intaktné deti sa stala v posledných rokoch rozšírenou v mnohých krajinách. Konkrétne je inklúzia prostriedkom na zvýšenie účasti pre všetkých študentov, tak aby boli naplnené vzdelávacie potreby. Pri zvažovaní inklúzie žiakov s IP, podobne ako v iných predmetoch, aj telesná a športová výchova (ďalej

TŠV) čelí mnohým výzvam. Postupom času sa objavilo oveľa viac výskumných štúdií o procese inklúzie na hodinách TŠV. Napríklad, niektoré štúdie poukázali na proces doučovania, ako vhodný spôsob inklúzie, kedy princíp spočíva v tom, aby intaktní študenti viedli a doučovali študentov so zdravotným postihnutím, a tak uľahčili proces začlenenia do predmetu TŠV (Klavina a Block, 2008). Iné štúdie sa zamerali na vzdelávanie učiteľov TŠV na inklúziu (Vickerman, 2007). Tieto a mnoho ďalších štúdií priniesli lepšie pochopenie, toho čo je potrebné na uľahčenie inklúzie nielen na hodinách TŠV, ale všeobecne vo vzdelávacom procese. Cieľom príspevku bolo zhodnotiť a porovnať názory intaktných žiakov na inklúziu žiaka s intelektovým postihnutím do vyučovania telesnej a športovej výchovy. Rozdiely sme posudzovali z pohľadu pohlavia žiakov.

Metodika

Výskumný súbor tvorilo 236 študentov prvého až piateho ročníka bilingválneho gymnázia C. S. Lewisa v Bratislave (1. ročník: $n=79$; 2. ročník: $n=54$; 3. ročník: $n=51$; 4. ročník: $n=43$; 5. ročník: $n=9$), 114 chlapcov ($15,86 \pm 1,34$ rokov) a 122 dievčat ($15,75 \pm 1,89$ rokov). Žiak každého ročníka bol vopred oboznámený s cieľom výskumu, ako aj so samotným postupom pri vyplňaní dotazníka. Dotazníky vyplňali študenti na hodinách TŠV za prítomnosti výskumníka a učiteľa TŠV. Výskum bol vopred oznámený zákonným zástupcom žiakov, ktorých deti neboli plnoleté, bol schválený riaditeľom školy a informované súhlasy zákonných zástupcov a plnoletých žiakov boli podpísané cez školský portál EduPage.

Zber výskumných údajov sme realizovali prostredníctvom štandardizovaného dotazníka CAIPE-R (Children's Attitude towards Inclusive Physical Education-Revised), ktorý skúma názory žiakov na inklúziu žiaka so zdravotným postihnutím na hodinách TŠV. CAIPE-R vypracoval a verifikoval americký vedec Martin Block (1995). Pre účely výskumu bol dotazník preložený do slovenského jazyka a viackrát overený v podmienkach slovenských škôl (Nemček & Bumbera, 2021a, 2021b; Nemček & Wittmannová, 2021; Nemček, 2022; Olekšák, Nemček, Ruman, 2022a). CAIPE-R je dotazník pre jedno a viac zdravotných postihnutí, na základe ktorého sa zisťujú názory intaktných žiakov k začleňovaniu žiakov s rôznym druhom zdravotného postihnutia do vyučovania TŠV. Dotazník sme modifikovali pre zhodnotenie názorov stredoškolákov na začlenenie žiaka/žiačky s intelektovým postihnutím (IP), a vytvorili sme verziu pre dievčatá a pre chlapcov, nakoľko TŠV je na úrovni ISCED3 dženderovo delená, a tiež, aby si lepšie vedeli predstaviť spolužiaka/spolužiačku s IP na hodine TŠV. V dotazníku pre dievčatá je v úvode podrobný opis žiačky Kláry, ktorá má zníženú úroveň inteligencie (IQ medzi 50-80), a v dotazníku pre

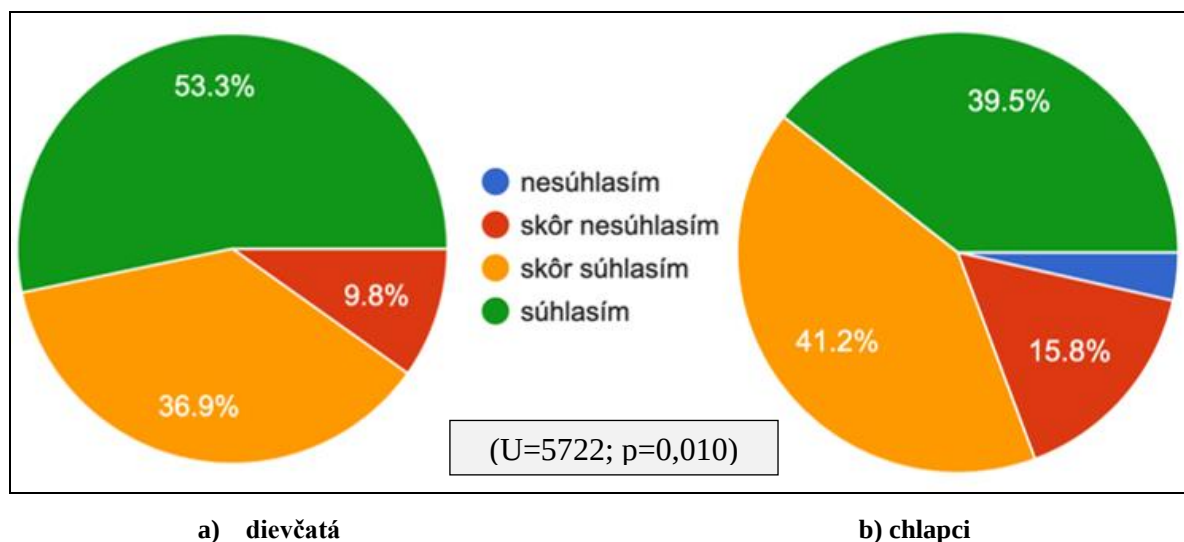
chlapcov bol podrobný opis chlapca menom Boris, ktorý podobne ako Klára, má tiež zníženú úroveň inteligencie (IQ medzi 50-80). Cieľom opisov žiakov s IP bolo dôležité, aby sa študenti plne vcítli do situácií, ktoré by nastali na hodinách TŠV za prítomnosti spolužiaka/spolužiačky s mentálnym postihnutím. Dotazník pozostával konkrétne z 11 výrokov. Prvých šesť výrokov bolo zameraných na všeobecné názory na inklúziu mentálne postihnutého žiaka/žiačku a zvyšných päť výrokov bolo zameraných na názory týkajúce sa modifikácie pravidiel v športových hrách basketbal (dotazník pre dievčatá, keďže futbal na hodinách TŠV hrávajú len veľmi zriedkavo) a futbal (dotazník pre chlapcov, keďže futbal na hodinách TŠV hrávajú s obľubou často). Okrem výrokov týkajúcich sa názoru študentov na inklúziu bol dotazník doplnený o osobné údaje, ktorými boli vek, pohlavie a ročník. Dotazník bol anonymný a študenti boli oboznámení, na aké účely budú použité získané údaje. V dotazníku študenti vyjadrovali svoj názor na 4-bodovej škále, kedy bod 1 znamenal absolútny nesúhlas s inklúziou (bod 2 - skôr nesúhlasím, bod 3 - skôr súhlasím) a bod 4 úplný súhlas s inklúziou.

Získané údaje sme vyhodnotili percentuálne pre každý výrok samostatne. Na porovnanie významnosti rozdielov v názoroch chlapcov a dievčat sme použili neparametrický Mann-Whitneyho U-test pre dva nezávislé výbery. Štatistickú významnosť sme hodnotili na 5 % ($p \leq 0,05$) hladine. Výsledky výskumu sme znázornili v prehľadných koláčových grafoch.

Výsledky a diskusia

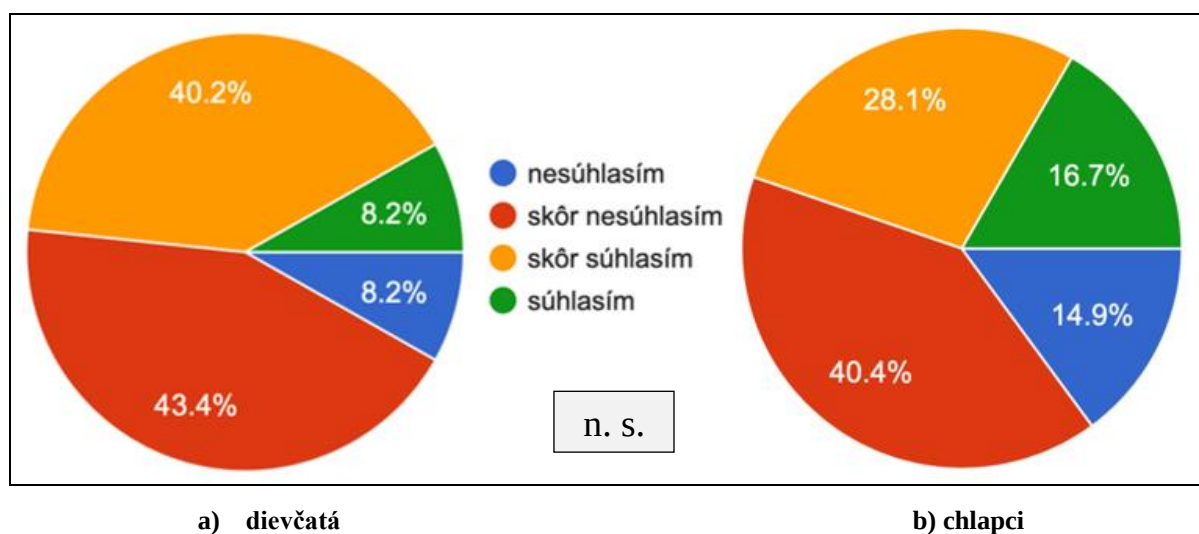
Prvou otázkou dotazníka sme zistili, že dievčatá v súhlasnejšej miere vyjadrili svoj názor na akceptáciu žiačky s IP na vyučovaní TŠV oproti chlapcom, nakoľko nadpolovičná väčšina súhlasila (53,3 %) s účasťou takejto žiačky na hodinách a 36,9 % skôr súhlasila s týmto výrokom, čo tvorilo až 90,2 % žiačok s celkovým súhlasným stanoviskom (obr. 1a). Oproti tomu chlapci tiež vyjadrili vo väčšine súhlasné stanovisko k účasti žiaka s IP na hodinách TŠV, ale úplne presvedčených o tomto názore bolo 39,5 % a skôr súhlasilo 41,2 %, čo tvorilo 80,7 %, čo je o 10 % menej ako v názoroch dievčat. Kým 9,8 % dievčat s účasťou žiačky s IP na hodinách TŠV skôr nesúhlasilo, u chlapcov sa tento nesúhlas zobrazil v 19,3 %, kedy 15,8 % chlapcov vyjadrilo nesúhlas s účasťou žiaka s IP na hodinách a TŠV a 3,5 % absolútny nesúhlas (obr. 1b). Rozdiely v názoroch v prvej otázke dotazníka sa medzi chlapcami a dievčatami preukázali ako významné ($U=5722$; $p=0,010$), kedy signifikantne pozitívnejšie názory deklarovali dievčatá strednej školy oproti chlapcom. Opačné výsledky predložili autori Nemček & Ruman (2022), ktorí svojím výskumom zistili, že žiaci bežných škôl by v inkluzívnej TŠV nechceli mať vo svojom družstve slabozrakého žiaka, pretože by

spomaľoval hru ostatným spolužiakom. Tiež nesúhlasili s tým, aby nikto nemohol vziať po prihrávke loptu slabozrakému žiakovi v inkluzívnej TŠV, a ani to, aby si neprekryli oči pri nácviku herných činností jednotlivca pre vcítenie sa do pozície žiaka so silnou slabozrakosťou. Signifikantne pozitívnejšie všeobecné názory na inklúziu slabozrakého žiaka v TŠV ale deklarovali žiaci malého mesta oproti žiakom hlavného mesta (Nemček & Ruman, 2022).

Obr. 1 Bolo by fajn, keby žiak/čka s IP mohol/la so mnou chodiť na hodiny TŠV

Druhým výrokom v dotazníku nás zaujímal názor stredoškolákov na samotný priebeh hry a jej dynamiku so začlenením žiaka, alebo žiačky s IP. Dievčatá vyjadrili názor, v ktorom viac ako polovica nesúhlasí s výrokom (51,6 %), ktorý tvrdí, že žiačka s IP by nespomaľovala všetkým hru, pričom úplny nesúhlas vyjadrilo 8,2 % dievčat a skôr nesúhlasím vyjadrilo 43,4 % (obr. 2a). Na druhej strane 8,2 % dievčat s daným výrokom súhlasí a 40,2 % skôr súhlasí (48,4 %). U chlapcov taktiež nadpolovičná väčšina vyjadrila nesúhlasné stanovisko (55,3 %), kedy úplný nesúhlas deklarovalo 14,9 % chlapcov, čo je oproti dievčatám o 6,7 % viac, a 40,4 % skôr nesúhlasia s výrokom, že žiak s IP by nespomaľoval hru (obr. 2b). U chlapcov sa zobrazili aj pozitívne názory, v ktorých 16,7 % úplne súhlasí (oproti dievčatám je to o 8,5 % viac) a 28,1 % skôr súhlasí s druhým výrokom v dotazníku, zameranom na zisťovanie názorov na inklúziu žiaka s IP do vyučovania TŠV. Chlapci teda vyjadrili súhlasné stanovisko k inklúzii v 44,8 %, čo je oproti dievčatám o 4 % menej. Tieto rozdiely medzi chlapcami a dievčatami strednej školy neboli významné, takže môžeme konštatovať, že chlapci a dievčatá sa v približne rovnakej miere domnievajú, že ak keď žiak/čka s IP nie je dobrý/á športovec/kyňa, nespomaľoval/a by všetkým hru.

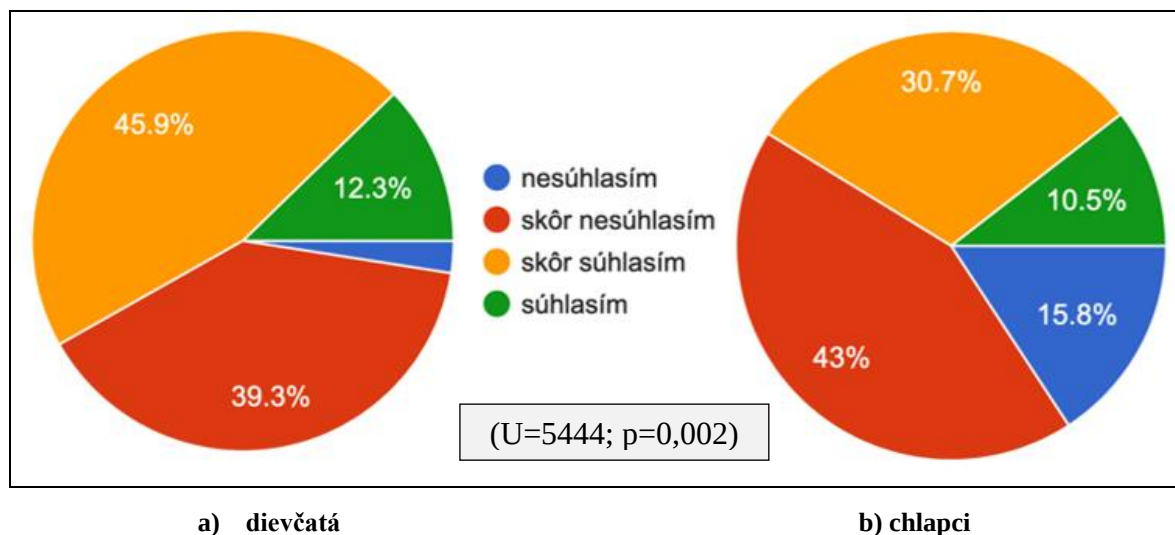

Obr. 2 Aj keď žiak/čka s IP nie je dobrý/á športovec/kyňa, nespomaľoval/a by všetkým hru

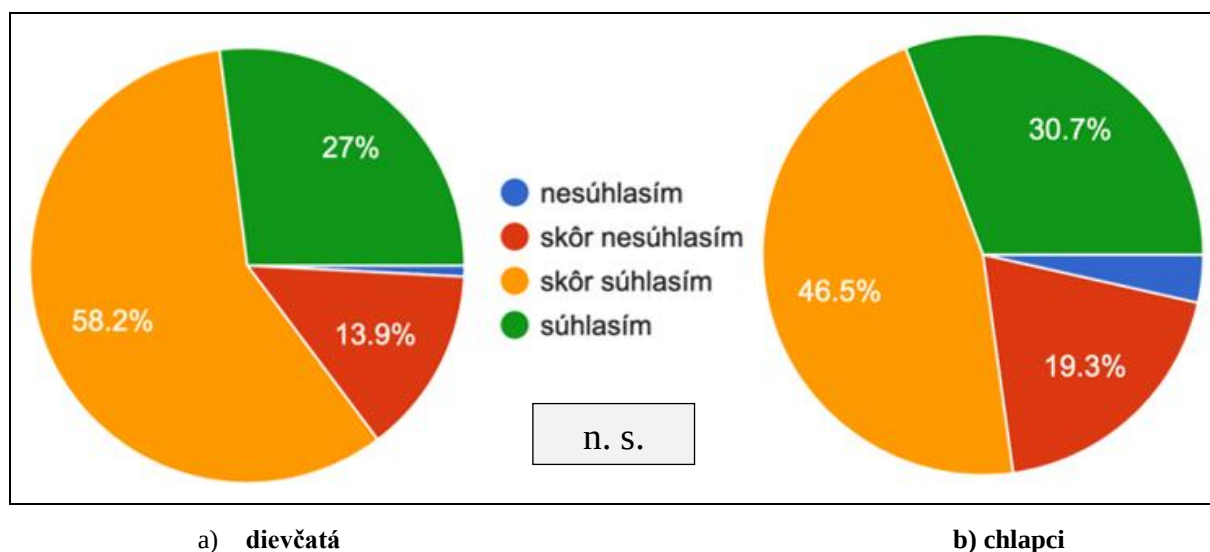
Z dotazníka sme treťou otázkou zistili, že dievčatá by prijali žiačku s IP v družstve viac ako chlapci. Vyjadrili to v názore, ktorý ukázal, že 45,9 % skôr súhlasí, aby žiačka s IP bola členkou družstva a 12,3 % úplne s daným výrokom súhlasili, čo predstavuje 58,2 % mieru súhlasu dievčat (obr. 3a). U dievčat, ako aj u chlapcov, sa ale ukázal názor v aj podobe nesúhlasu. V názore dievčat bolo 39,3 %, ktoré skôr nesúhlasia a 2,5 % absolútne nesúhlasia (spolu 41,8 %) s tým, aby mali žiačku s IP v družstve. Negatívny názor sa ukázal aj u chlapcov, a to až v 43 % chlapcov, ktorí skôr nesúhlasia a 15,8 %, ktorí úplne nesúhlasia (spolu 58,8 %) s tým, aby žiak s IP sa stal členom ich družstva, čo je oproti dievčatám o 17,0 % viac ako u dievčat. Chlapci prejavili svoj názor aj v podobe úplného súhlasu 10,5 % a 30,7 % by skôr súhlasili mať žiaka s IP v družstve (spolu 41,2 %), čo je v porovnaní s dievčatami o 17,0 % menej (obr. 3b). Rozdiely v názoroch v tretej otázke dotazníka sa medzi chlapcami a dievčatami preukázali ako významné ($U=5444$; $p=0,002$), kedy signifikantne pozitívnejšie názory deklarovali dievčatá strednej školy oproti chlapcom.

Dotazníkom sme ďalej zistili, že viac ako polovica dievčat vyjadrili v súhlasnejšej miere svoj názor na výrok, či by TŠV bola zábavná, ak by tam bol žiak/čka s IP so mnou. Podobný názor vyjadrili aj chlapci, kde väčšina súhlasila, že hodina TŠV s žiakom s IP by bola zábava. 27 % dievčat bolo presvedčených o úplnom súhlase a 58,2 % by skôr súhlasilo daným výrokom, čo spolu činilo až 85,2 % dievčat (obr. 4a). O úplnom súhlase bolo presvedčených aj 30,7 % chlapcov, a skoro polovica z nich skôr súhlasila (46,5 %) s tým, že hodina TŠV by bola zábavná so začlenením chlapca s IP (obr. 4b). Svoj nesúhlasný názor ale v určitej miere vyjadrili chlapci aj dievčatá, kedy zo skupiny chlapcov nesúhlasilo s týmto

výrokom 22,8 %, a zo skupiny dievčat 14,8 %. Rozdiely vo výroku č. 4 medzi chlapcami a dievčatami strednej školy neboli významné, takže môžeme konštatovať, že chlapci a dievčatá sa v približne rovnakej miere domnievajú, že TŠV by bola zábavná, keby tam bol žiak/čka s IP s nimi.

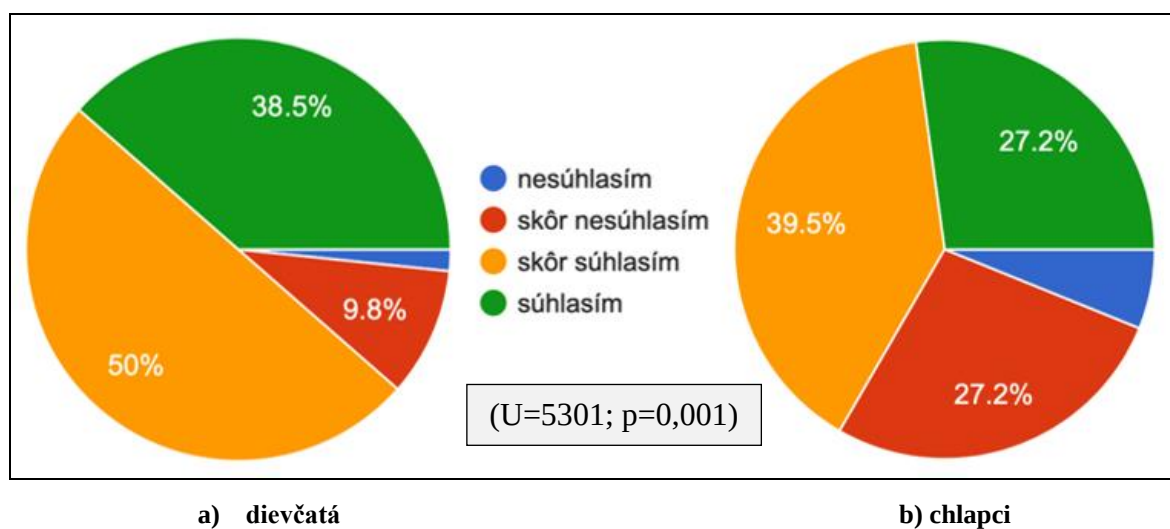
Obr. 3 Keby sme hrali na TŠV napr. futbal/basketbal, bolo by fajn mať žiaka/čku s IP v družstve

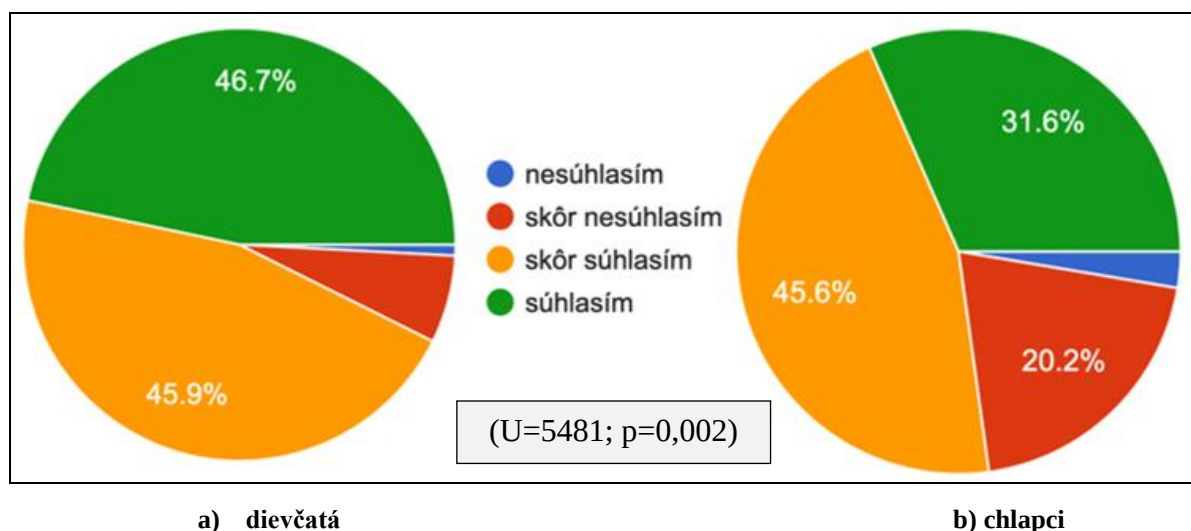
Obr. 4 TŠV by bola zábavná, keby tam bol žiak/čka s IP so mnou

V dotazníku nás piatym výrokom zaujímal aj sociálny aspekt. Dievčatá, ako aj chlapci v nadpolovičnej miere vyjadrili názor, že na hodinách TŠV by sa bavili so žiačkou/žiakom s IP, a zároveň by boli aj jeho kamaráti, či kamarátky. V skupine dievčat 38,5 % úplne súhlasí s týmto výrokom, čo je oproti chlapcom o 11,3 % viac, a polovica dievčat (50 %) s výrokom skôr súhlasí. Celkový pozitívny názor dievčat bol vyjadrený 88,5 %, čím by súhlasili byť

nielen kamarátkou, ale rady by sa so žiačkou s IP na hodinách TŠV aj bavili (obr. 5a). V skupine chlapcov môžeme vidieť rozdielny názor oproti dievčatám. Napriek tomu, že viac ako polovica chlapcov, ktorí v 27,2 % úplne súhlasia a v 39,5 % skôr súhlasia s daným výrokom (spolu 66,7 %), sa objavili aj názory chlapcov, ktorí s daným výrokom skôr nesúhlasia (27,2 %) alebo vôbec nesúhlasia (6,1 %) (obr. 5b). Kým dievčatá negatívny názor prezentovali v 11,5 %, u chlapcov to bolo o 21,8 % viac. Tieto rozdiely vo výsledkoch sa medzi chlapcami a dievčatami preukázali ako významné ($U=5301$; $p=0,001$), kedy signifikantne pozitívnejšie názory deklarovali opäť dievčatá strednej školy oproti chlapcom.

Obr. 5 Keby bol/a žiak/čka s IP so mnou na TŠV, bavil/a by som sa s ním/ňou a bol/a by som jeho kamarát/ka

Obr. 6 Keby bol/a žiak/čka so mnou na hodine TŠV, rád/rada by som mu pomohol/a cvičiť a hrať hry

Vzájomná spolupráca a pomoc sú často krát nevyhnutnou súčasťou hodín TŠV medzi žiakmi aj študentami. V dotazníku sme sa opýtali práve na názor, týkajúci sa pomoci, ak by na

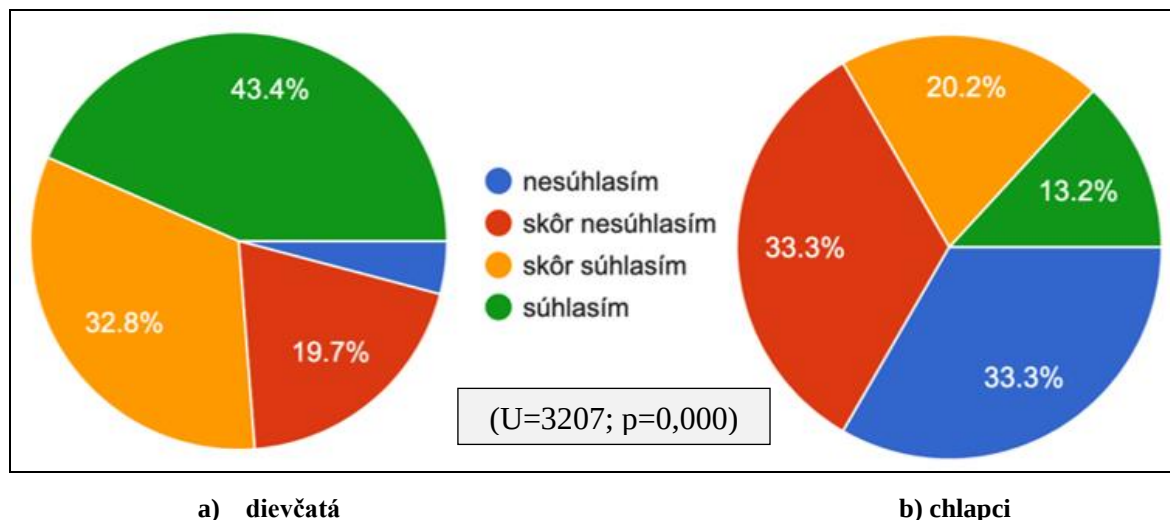
hodine bol žiak, či žiačka s IP, či by mu intaktní spolužiaci pomohli cvičiť a hrať hry. Zistili sme, že 45,9 % dievčat skôr súhlasilo s výrokom a až 46,7 % absolútne súhlasilo s výrokom týkajúcim sa pomoci pri cvičení na hodinách TŠV (obr. 6a). Celkový názor dievčat je pozitívny, čo potvrdilo až 92,6 % z nich. Podobne ako u dievčat, aj u chlapcov prevládal skôr súhlasnejší názor, kedy 45,6 % skôr súhlasilo so spoluprácou a pomocou na hodinách TŠV a 31,6 % vyjadrilo absolútny súhlas v tejto oblasti (spolu 77,2 %) (obr. 6b). Oproti dievčatám je to však o 15,4 % menej v celkovom názore súhlasu. Zároveň u chlapcov (22,8 %) aj u dievčat (7,4 %) sa ukázal i negatívny názor v oblasti vzájomnej spolupráce a pomoci pri cvičení žiakovi s IP. Tento rozdiel v názore na vzájomnú spoluprácu a pomoc pri cvičení žiakovi, či žiačke s IP zo strany intaktných žiakov sa medzi chlapcami a dievčatami preukázal ako významný ($U=5481$; $p=0,002$), kedy signifikantne pozitívnejšie názory aj v tomto prípade deklarovali dievčatá strednej školy oproti chlapcom. Celkovo môžeme konštatovať, že dievčatá v signifikantne pozitívnejšej miere vnímajú žiačku s IP na hodinách TŠV oproti chlapcom ($U=5371$; $p=0,002$), čo sa prejavilo významne pozitívnejšími všeobecnými názormi na inklúziu žiaka s IP v TŠV zo strany stredoškôľčok.

Veľmi pozoruhodným sa ukázali výsledky výskumu Olekšáka, Nemček a Rumana (2022a) ktorí odhalili, že práve žiaci, ktorí ešte nemali vo svojom živote skúsenosť so zrakovo postihnutým jednotlivcom preukázali významne pozitívnejšie názory na inklúziu slabozrakého žiaka v TŠV oproti žiakom, ktorí už takúto skúsenosť so zrakovo postihnutým jednotlivcom predtým mali. Títo autori ďalším svojím výskumom ale nezistili signifikantné rozdiely v názoroch na inklúziu TŠV pri začlenení slabozrakého žiaka medzi intaktnými žiakmi so skúsenosťou a bez skúsenosti so zrakovo postihnutým žiakom v škole, ktorú navštevujú (Olekšák, Nemček, Ruman, 2022b).

Ďalšia časť výrokov v dotazníku sa týkala názorov na modifikáciu pravidiel športovej hry futbal (u chlapcov) a športovej hry basketbal (u dievčat), ak by bol súčasťou vyučovania TŠV žiak/čka s IP. Prvá modifikácia pravidiel, ktorá sa týkala blokovania prihrávky žiakovi s MP mala pozitívnejší ohlas v skupine dievčat. 43,4% dievčat by úplne súhlasilo a 32,8 % by skôr súhlasilo s modifikáciou pravidiel, že prihrávky, ktoré smerujú na žiačku s IP nesmú byť blokované (spolu 76,2 %) (obr. 7a). V názoroch chlapcov sa preukázalo skôr opačné stanovisko k prvej modifikácii pravidiel, kedy nadpolovičná väčšina (66,6 %) s danou modifikáciou pravidiel skôr nesúhlasí (33,3 %) alebo absolútne nesúhlasí (33,3 %). Len 13,2 % chlapcov by úplne súhlasilo a 20,2 % by skôr súhlasilo s tým, aby prihrávky smerujúce na žiaka s IP nemohli byť blokované, čo spolu činilo len 33,4 % chlapcov s pozitívnym názorom (obr. 7b). Rozdiel v názore na modifikáciu pravidiel športovej hry pri začlenení žiaka/čky

s IP, premietnutý do siedmeho výroku v dotazníku, sa medzi chlapcami a dievčatami preukázal ako vysoko významný ($U=3207$; $p=0,000$), kedy signifikantne pozitívnejšie názory deklarovali dievčatá strednej školy oproti chlapcom.

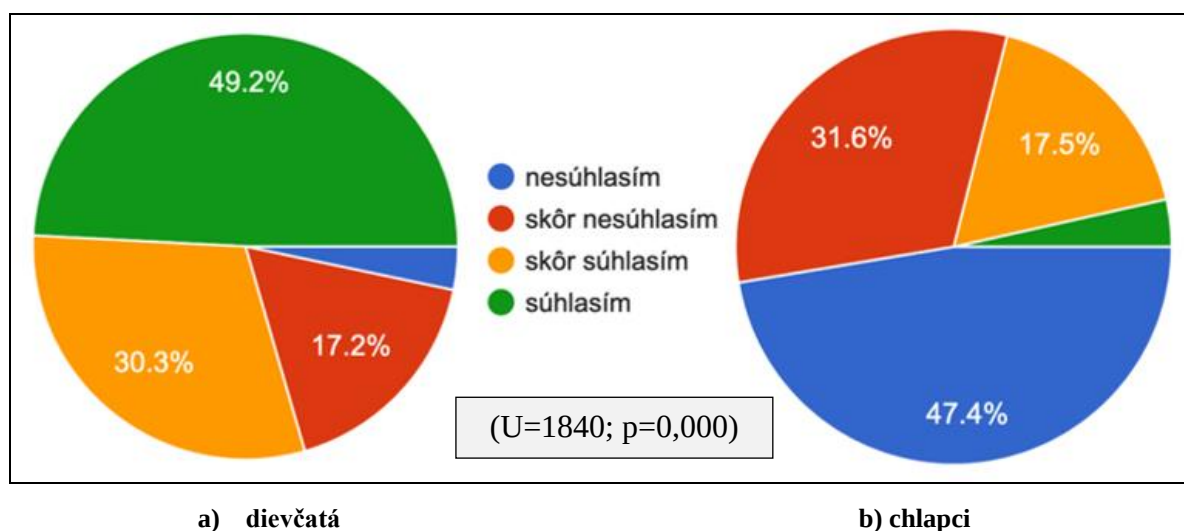

Obr. 7 Vo futbale/basketbale nesmú byť blokované prihrávky, ktoré smerujú na žiaka/čku s IP

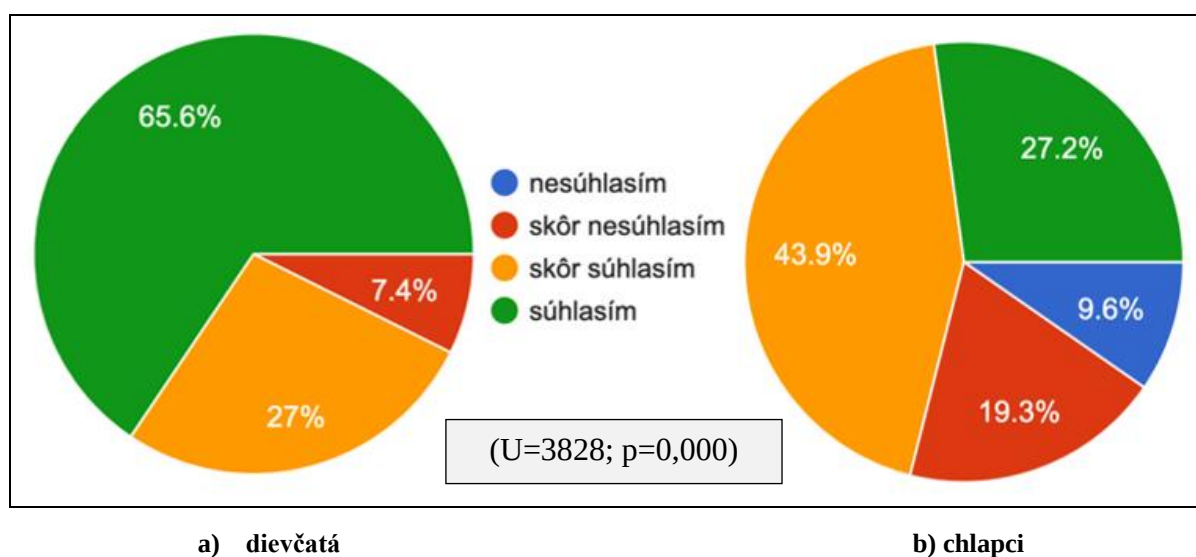
Druhým výrokom týkajúcim sa modifikácie pravidiel športových hier pri začlenení žiaka/čky s IP, vyjadrený ôsmim výrokom v dotazníku sme zistili dva extrémne odlišné názory medzi chlapcami a dievčatami. Chlapci preukázali svoj úplný nesúhlas až v 47,4 % a ďalších 31,6 % skôr nesúhlasili s modifikáciou, aby brankár nebránil, keď strieľa žiak s IP. Celkové negatívne stanovisko chlapcov k danej modifikácii pravidiel prejavilo až 79 % chlapcov (obr. 8b). Na obrázku 8a v skupine dievčat môžeme vidieť opačný názor, kedy polovica dievčat (49,2 %) úplne súhlasí a 30,3% skôr súhlasí s tým, aby sme žiačky s IP dovolili strieľať na nižší kôš, alebo na kôš položený na zemi. Dievčatá prejavujú pozitívny názor až v 79,5 % na modifikáciu športovej hry basketbal v inkluzívnej TŠV. Nesúhlasné stanovisko deklarovalo len 20,5 % dievčat. Celkovo môžeme vidieť, že až 79,5 % dievčat vníma pozitívne modifikáciu pravidiel športovej hry basketbal a na strane druhej až 79 % chlapcov vyjadrilo k tejto modifikácii pravidiel nesúhlasný postoj. Tieto rozdiely v názoroch medzi stredoškólakmi boli vysoko signifikantné v prospech pozitívnejších názorov dievčat oproti chlapcom ($U=1840$; $p=0,000$).

Ďalšiu modifikáciu športových hier sme premietli do otázky č. 9 v dotazníku. Dievčatá v vo výroku, že v basketbale by žiačka s IP mohla zostať v priestore pod košom alebo pri koši dlhšie ako dovoľujú pravidlá, prejavili úplný súhlas v 65,6 % a skôr súhlasili s daným výrokom v 27 % (obr. 9a). Ich celkový pozitívny názor na takúto modifikáciu športovej hry basketbal sa ukázal až v 92,6 %. Výsledky u chlapcov poukázali taktiež na súhlasnejší názor

k modifikácii športovej hry futbal, že žiak s IP by mohol zostať v priestore pred bránou, kedy svoj úplný súhlas prejavilo 27,2 % chlapcov, a skôr súhlasilo až 43,9 % opýtaných stredoškolákov (obr. 9b). Celkové súhlasné stanovisko tak deklarovalo až 71,1 % súhlasia s výrokom, čo ale oproti dievčatám predstavuje o 21,5 % menej. U chlapcov je vidieť aj negatívny názor, kde 19,3% skôr nesúhlasí a 9,6 % úplne nesúhlasí s danou modifikáciou športovej hry futbal v inkluzívnej TŠV. Tieto rozdiely v názoroch k modifikácii športových hier v inkluzívnej TŠV medzi stredoškolákmi boli signifikantné v prospech pozitívnejších názorov dievčat oproti chlapcom ($U=3828$; $p=0,000$).

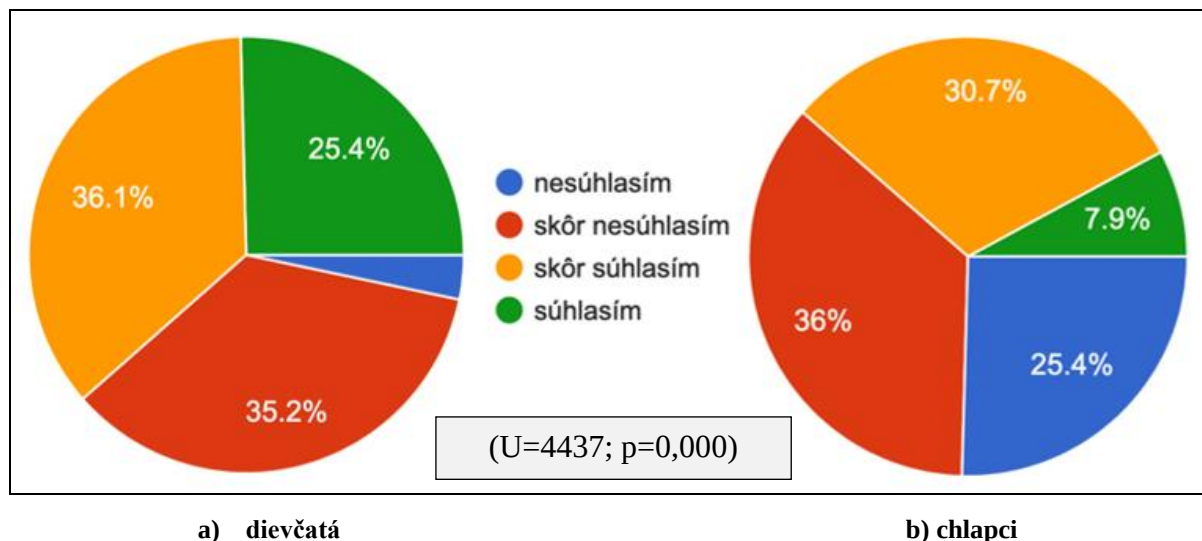

Obr. 8 Keby vystrelil žiak s IP na bránu, brankár by nebránil / Žiačky s IP by sme dovolili strieľať na nižší kôš, alebo na kôš položený na zemi

Obr. 9 Vo futbale by žiak s IP mohol zostať v priestore pred bránou / V basketbale by žiačka s IP mohla zostať v priestore pod košom alebo pri koši dlhšie, ako dovoľujú pravidlá

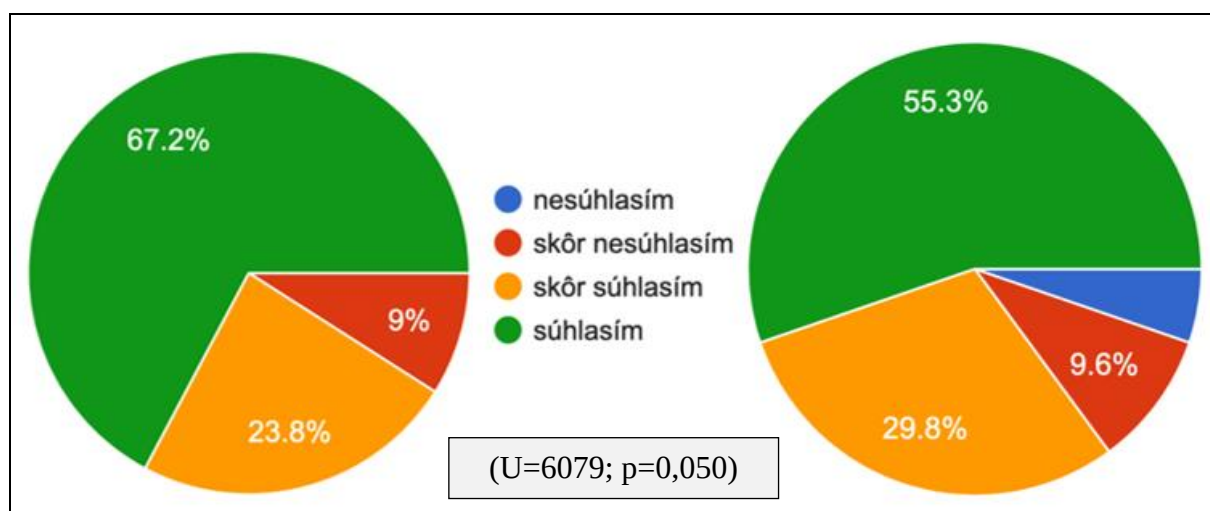
V desiatom výroku v dotazníku sme zisťovali, či žiaci strednej školy súhlasia s tým, aby žiakovi/čke nikto nemohol vziať loptu po prihrávke. Z obrázku 10a vidíme, že dievčatá vyjadrili súhlasný názor, kedy svoj úplný súhlas vyjadrilo 25,4 % z nich a 36,1 % s danou modifikáciou pravidiel skôr súhlasilo. Ich celkové pozitívne stanovisko predstavuje 61,5 %. Avšak 38,5 % dievčat vyjadrilo opačný názor, kde s modifikáciou pravidiel skôr nesúhlasilo 35,2 % a 3,3 % deklarovalo úplný nesúhlas. V skupine chlapcov nadpolovičná väčšina 61,4% s danou modifikáciou pravidiel športovej hry futbal nesúhlasí, z toho 25,4 % úplne a 36 % skôr (obr. 10b), čo je oproti dievčatám o 22,9 % viac. Úplný súhlas s touto modifikáciou pravidiel vyjadrilo 7,9 % chlapcov, čo je oproti dievčatám je o 17,5 % menej. Tieto rozdiely v názoroch k modifikácii športových hier futbal a basketbal v inkluzívnej TŠV medzi stredoškólákmi boli signifikantné opätovne v prospech pozitívnejších názorov dievčat oproti chlapcom ($U=4437$; $p=0,000$).

Obr. 10 Bolo by dobré, keby žiakovi/čke s IP nikto nemohol vziať po prihrávke loptu

Podpora a povzbudzovanie žiakov so zdravotným znevýhodnením intaktnými žiakmi je v inkluzívnej TŠV veľmi podstatné, preto sme jedenástou otázkou v dotazníku zisťovali, či by žiaci povzbudzovali žiaka s IP aby dal gól alebo kôš, keďže sú hráčmi ich tímu. Zistili sme, že viac ako polovica dievčat súhlasila s daným výrokom (67,2 %) a 23,8 % skôr súhlasila, čo tvorilo až 90,8 % dievčat s celkovým súhlasným stanoviskom (obr. 11a). Podobný názor vyjadrili aj chlapci k povzbudzovaniu žiaka s IP pri skórovaní. Polovica chlapcov (55,3 %) súhlasí a 29,8 % chlapcov skôr súhlasí s tým, že by žiaka s IP hlasno povzbudzovali, aby dal gól, keďže je hráčom ich tímu (obr. 11b). Spolu vyjadrili pozitívny názor v 85,1%, čo je oproti dievčatám o 5,7% menej. Nesúhlasný názor s týmto výrokom

modifikácie pravidiel športovej hry vyjadrilo len 9 % dievčat, ktoré skôr nesúhlasili a 14,9 % chlapcov. Tieto rozdiely v názoroch k modifikácii športových hier futbal a basketbal v inkluzívnej TŠV medzi stredoškólakmi boli signifikantné opätovne v prospech pozitívnejších názorov dievčat oproti chlapcom ($U=6079$; $p=0,050$). Celkovo môžeme konštatovať, že dievčatá v signifikantne pozitívnejšej miere vnímajú žiacku s IP na hodinách TŠV oproti chlapcom ($U=1844$; $p=0,000$), čo sa zo strany stredoškôľáčok prejavilo významne pozitívnejšími názormi na modifikáciu pravidiel športových hier v inkluzívnej TŠV pri začlenení žiaka s IP.

a) dievčatá

b) chlapci

Obr. 11 Keby počas hry získal/a žiak/čka s IP loptu, hlasno by som ho/ju povzbudzoval, aby dal/a gól/kôš, keďže je hráčom/čkou môjho tímu

Konštatujeme, že dievčatá strednej školy by vnímali oveľa pozitívnejšie žiacku s IP v inkluzívnej TŠV ako chlapci. Veľmi podobné zistenia predložila vo svojom výskume Nemček (2022a), ktorá zistila, že dievčatá druhého stupňa základných škôl významne pozitívnejšie prijímajú do inkluzívnej TŠV žiacku so zrakovým postihnutím oproti chlapcom, a tiež žiaci nižších ročníkov základnej školy ako žiaci vyšších ročníkov (Nemček, 2022b). Na inklúziu žiakov s rôznym druhom zdravotného postihnutia v TŠV sa zaoberali autori Skovajsová, Nemček a Bumbera (2022) u žiakov cirkevnej a štátnej školy. Autori zistili, že žiaci štátnej školy ($n=86$) oproti žiakom cirkevnej školy ($n=57$) sú významne viac presvedčení, že inklúzia žiaka s mentálnym, zmyslovým a iným zdravotným postihnutím môže narušiť plynulosť vyučovania TŠV. Tiež v signifikantne vyššej miere sa žiaci štátnej školy oproti žiakom cirkevnej školy prikláňajú k názoru, že zaradenie žiaka s mentálnym postihnutím do inkluzívnej TŠV bude znamenať pre učiteľa viac práce. Na druhej strane ale

práve žiaci štátnej školy oproti žiakom cirkevnej školy v signifikantne vyššej miere súhlasia s tým, že žiaci so zmyslovým postihnutím sa budú učiť pohybovým zručnosťami omnoho rýchlejšie, ak budú zaradení do inkluzívnej TŠV s ich zdravými rovesníkmi. Výskumom autori ďalej deklarujú, že neexistujú signifikantné rozdiely v názoroch na inkluzívnu TŠV medzi žiakmi štátnej a cirkevnej školy v oblastiach: dosahovanie spoločných cieľov na hodinách TŠV; empatia a spoločné zapájanie sa do aktivít na hodinách TŠV; posilňovanie sebadôvery na spoločných hodinách TŠV; začlenenie sa do spoločnosti prostredníctvom spoločných hodín TŠV (Skovajsová, Nemček, Bumbara, 2022).

Záver

Predloženým výskumom sme odhalili, že dievčatá v signifikantne pozitívnejšej miere vnímajú žiacku s IP na inkluzívnej hodine TŠV oproti chlapcom, čo sa prejavilo významne pozitívnejšími všeobecnými názormi na inklúziu žiaka s IP v TŠV, ako aj významne pozitívnejšími názormi na modifikáciu pravidiel športových hier v inkluzívnej TŠV. Problematika inkluzívneho vzdelávania v TŠV je na Slovensku doposiaľ neprebádanou témou, či sa jedná o začlenenie žiaka s intelektovým postihnutím, žiaka na vozíku, alebo slabozrakého, nevidiaceho žiaka. Vynára sa potreba hlbšieho bádania v oblasti názorov a postojov na inklúziu zo strany žiakov, učiteľov a manažmentu škôl, a tým hľadať najvhodnejšie riešenia s cieľom intergovovať čo najviac žiakov s rôznym druhom zdravotného znevýhodnenia do hodín TŠV.

Výskum sa riešil v rámci projektu MŠVVŠ SR KEGA č. 051UK-4/2022 s názvom „Inkluzívne vzdelávanie v telesnej a športovej výchove“.

Literatúra

1. BLOCK, M. E., 1995. Development and validation of children's attitudes toward integrated physical education-revised (CAIPE-R) inventory. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 12(1), 60–77.
2. JANSSEN, I., LEBLANC, A.G., 2010. Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7, 40.
3. KLAVINA, A., BLOCK, M. E., 2008. The effect of peer tutoring on interaction behaviours in inclusive physical education. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 25, 132–158.

4. MCGARTY A. M., MELVILLE C. A., 2018. Parental perceptions of facilitators and barriers to physical activity for children with intellectual disabilities: a mixed methods systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 73, 40–57.
5. NEMČEK, D., 2022a. Children's attitudes towards inclusion of visually impaired students in physical education classes: gender differences. *Physical Education Theory and Methodology*, 22(3), 423-429.
6. NEMČEK, D., 2022b. Children's attitudes towards inclusion of visually impaired pupil in physical education lessons from the point of grade-level. In: *ESA research network 28 - Society and sport. Book of abstracts*. Debrecen: Center for higher education research and development, s. 38-38. ISBN 978-615-6012-19-7.
7. NEMČEK, D., BUMBERA, P., 2021a. Názory žiakov druhého stupňa základných škôl na integrované vyučovanie telesnej a športovej výchovy. *Telesná výchova & šport*, 31(2), 34-39.
8. NEMČEK, D., BUMBERA, P., 2021b. Integrované vyučovanie v telesnej a športovej výchove v názoroch žiakov druhého stupňa základných škôl z pohľadu ročníkov. In: *Šport a rekreácia 2021: zborník vedeckých prác*. Nitra: UKF v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra telesnej výchovy a športu, s. 147-156.
9. NEMČEK, D. & RUMAN, D., 2022. Názory na inklúziu slabozrakého žiaka v telesnej a športovej výchove z pohľadu žiakov veľkého a malého mesta. *Aktuálne problémy telesnej výchovy a športu XI. Zborník odborných a vedeckých prác*. Ružomberok: VERBUM, s. 76-83. ISBN 978-80-561-0997-7.
10. NEMČEK, D., WITTMANNOVÁ, J., 2021. Gender differences in attitudes of students attending non-inclusive school towards inclusive physical education. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 61(2), 156-171.
11. OLEKŠÁK, O., NEMČEK, D., RUMAN, D., 2022a. Childrens' attitudes towards inclusion of visually impaired pupil in physical education lessons from the point of pupils' experience. *Sport and Society*, 22(1), 1-7.
12. OLEKŠÁK, O., NEMČEK, D., RUMAN, D., 2022b. Inklúzia slabozrakého žiaka v telesnej a športovej výchove z pohľadu žiakov so skúsenosťou a bez skúsenosti v škole. In: *Šport a rekreácia 2022: zborník vedeckých prác*. Nitra: UKF v Nitre, Pedagogická fakulta, Katedra telesnej výchovy a športu, s. 68-75. ISBN 978-80-558-1905-1.

13. SKOVAJSOVÁ, P., NEMČEK, D. & BUMBERA, P., 2022. Názory žiakov štátnej a cirkevnej školy na inkluzívne vyučovanie telesnej a športovej výchovy. *Telesná výchova & šport*, 32(1), 46-57.
14. STANISH H. I., TEMPLE V. A., FREY G. C. 2006. Health-promoting physical activity of adults with mental retardation. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews* 12, 13–21.
15. TUDOR-LOCKE C., CRAIG C. L., AOYAGI Y., BELL R. C., CROTEAU K. A., DE BOURDEAUDHUIJ I. et al., 2011. How many steps/day are enough? For older adults and special populations. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 8, 80.
16. VICKERMAN P., 2007. Training physical education teachers to include children with special educational needs: Perspectives from physical education initial teacher training providers. *European Physical Education Review*, 13(3), 385–402.

Summary

How would high school students perceive a classmate with an intellectual disability in physical and sport education classes?

Júlia Olexová, Martina Luptáková

The aim of the research was to find out the opinions of students at a bilingual high school regarding the inclusion of a student with an intellectual disability towards physical and sports education classes. With an average age of 15.86 ± 1.34 years for boys and 15.75 ± 1.89 years for girls, the research group included 236 first- to fifth-year students. We used the standardized CAIPE-R questionnaire to collect research data. We discovered that girls, compared to boys, have significantly more favorable perceptions of a student with intellectual disability in inclusive physical and sport education classes. This was demonstrated by significantly more favorable general opinions on inclusion and ($U=5371$; $p=0.002$), as well as significantly more favorable opinions on modifying the rules of sports games in inclusive physical and sport education classes ($U = 1844$; $p=0.00$).

Keywords: student with intellectual disability, inclusive physical and sports education, general opinions, modification of rules, girls, boys.

Mgr. JÚLIA OLEXOVÁ (*1995) – učiteľka telesnej a športovej výchovy v inkluzívnej strednej škole.

Mgr. MARTINA LUPTÁKOVÁ, PhD. (*1984) – venuje sa pedagogike a didaktike školskej telesnej výchovy; je spoluriešiteľkou grantovej úlohy KEGA č. 051UK-4/2022.